

SHARLOTTA BRONTE — MASHHUR INGLIZ YOZUVCHISI VA SHOIRI

O'qituvchi: Xalilova Shaxlo Jalilovna

Talaba: Ergasheva Nilufar Bozor qizi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14558091>

Annotatsiya: Charlotta Bronte — mashhur ingliz yozuvchisi va shoiri, balog'at yoshida omon qolgan uchta opa-singil Brontelarning eng kattasi, romanlari ingliz adabiyotining klassikasiga aylangan.

Kalit so'zlar: klassika, stereotipik ayollar obrazi, tenglik va hurmat.

Angliyalik yozuvchi Charlotta Brontening "Jeyn Eyr" va Lev Tolstoyning "Anna Karenina" asarlarida ayollarning maqomi o'sha davrdagi jamiyatning muhim ijtimoiy muammolarini aks ettiradi. Ushbu asarlarda ayollar o'ziga xos va qiyin vaziyatlarda tasvirlanadi va bu ularning o'sha davrda jamiyatda tutgan o'rnini ko'rsatib beradi. "Jeyn Eyr" asarida ayollar maqomi:

Ijtimoiy tengsizlik: Jeyn Eyr ijtimoiy kelib chiqishi bo'yicha past o'rinda turadi, yetim, kambag'al va jamiyat unga o'ziga xos cheklovlar qo'yadi. Uning jamiyatda mustaqil o'rin topish uchun kurashi aks ettirilgan.

Shaxsiy erkinlik va mustaqillikka intilish: Jeyn ijtimoiy stereotiplarga qarshi boradi, o'z fikriga ega, mustaqil qarorlar qabul qiladi va o'z shaxsiyatini hurmat qiladi. U o'sha davr ayollari uchun g'ayrioddiy bo'lgan mustaqil hayot kechirishga intiladi.

Muhabbat va o'zini hurmat qilish: Jeyn o'ziga nisbatan hurmatsizlikni qabul qilmaydi, muhabbatda tenglik izlaydi va jamiyatning qarashlariga qarshi chiqadi. U sevgini o'ziga nisbatan hurmat va qadriyatlar bilan bog'laydi.

Ta'lim va o'zini anglash: Asarda ta'lim ayol uchun o'zini anglash, o'z shaxsiyatini shakllantirish va mustaqil hayot kechirish uchun imkoniyat ekanligi ko'rsatiladi.

Jeynning romandagi o'rne:

Jeyn o'sha davr stereotipik ayollar obraziga zid keladi. U kamtar, mulohazakor, bo'ysunuvchi va o'ziga ishonchsiz emas, balki aqli, mustaqilligi, qat'iyatligi va e'tiqodiga ega bo'lgan ayoldir.

O'zini o'zi topish: Jeyn roman davomida o'zini o'zi topish, o'z shaxsiyatini shakllantirish va hayotda o'z o'rnini topish uchun kurashadi. U ko'plab qiyinchiliklarni yengib o'tadi, o'z xatolaridan saboq oladi va oxir-oqibat o'zi orzu qilgan hayotga erishadi.

Ayolning ideal obrazi: Jeyn, shuningdek, o'sha davr ayollarining ideal obrazi hisoblanadi. U o'ziga ishonadi, o'z fikriga ega va adolatsizlikka qarshi chiqa oladigan ayoldir. U shuningdek, muhabbatda ham o'z shaxsini yo'qotmaydigan, tenglik va hurmatni talab qiladigan ayoldir. Jeyn Eyr adabiyotdagi eng esda qolarli ayol obrazlaridan biri bo'lib, uning ichki kuchi, mustaqilligi va qat'iyati o'quvchilarni hayratga soladi. U o'z hayoti davomida ko'plab qiyinchiliklarga duch kelishiga qaramasdan, o'z e'tiqodlariga sodiq qoladi va o'z ideallari uchun kurashadi. Lev Nikolayevich Tolstoy bolaligi o'zi tug'ilgan Yasnaya Polyanada o'tgan bo'lib, u 1844-yildan Qozon universitetida o'qiy boshlaydi. Ammo mustaqil bilim unga davlat ta'limidan ko'ra ko'proq foyda keltiradi, deb o'ylagani uchun kursni yakunlamaydi. Yasnaya Polyanaga qaytgach, Tolstoy adabiy faoliyat bilan shug'ullanishga qaror qiladi va "Bolalik" qissasini yozishga kirishadi. Lekin tez orada qissa ustida ishlashni to'xtatadi va katta akasidan o'rnak olgan holda Kavkaz armiyasiga qo'shilib, Qrim urushida (1853–1856-yillar) ishtirok etadi.

Lev Tolstoyning "Anna Karenina" romanidagi Anna Karenina ayol qahramoni adabiyotdagi eng murakkab va fojiali obrazlardan biri hisoblanadi. U o'zining ichki kurashlari, ehtirolari va jamiyatning bosimi ostida o'zini yo'qotib qo'ygan ayolning timsolidir. Anna o'zining go'zalligi, nafosati va sezgirligi bilan o'quvchilarni o'ziga jalb qiladi, lekin uning fojiasi o'quvchilarni chuqur o'ylashga majbur qiladi.

Annaning asosiy xususiyatlari:

Ehtiroslilik: Anna juda ehtirosli, his-tuyg'ularga beriluvchan ayoldir. U o'zining yurak buyrug'iga bo'ysunadi, o'z ehtiroslaridan qochishga harakat qilmaydi. Bu uning jamiyatning axloqiy me'yorlariga qarshi chiqishiga sabab bo'ladi.

Go'zallik va nafosat: Anna go'zal, nafis va jozibali ayoldir. U o'zining jozibasi bilan erkaklarning diqqatini o'ziga tortadi. U nafaqat tashqi ko'rinishi, balki ichki dunyosi ham jozibali va yorqin.

Sezgirlik: Anna juda sezgir, nozik va hissiyotlarga boy ayoldir. U atrofdagilarning, ayniqsa o'zining va seviklisining his-tuyg'ularini chuqur his qiladi. Uning sezgirligi unga o'z hayotidagi yolg'on va ikkiyuzlamachilikni ko'rishga yordam beradi.

Ichki kurash: Anna o'zida jamiyatning talablari va o'z ehtirolari o'rtasida kurash olib boradi. U bir tomondan yaxshi xotin va ona bo'lishni istasa, ikkinchi tomondan o'z ehtirolariga berilishni xohlaydi. Bu kurash uni ichdan ezadi va oxir-oqibat fojiviy yakunga olib keladi.

Mustaqillikka intilish: Anna o'sha davr jamiyatining ayollarga bo'lgan cheklovlaridan norozi. U o'z shaxsiyatini ifoda etishga intiladi, o'z hayotini o'zi boshqarishni xohlaydi. Bu intilish uni jamiyatning axloqiy me'yorlaridan chetga chiqishga undaydi.

Onalik: Anna farzandlarini juda yaxshi ko'radi, ular uchun o'zini qurbon qilishga tayyor. Ammo, u o'zining ehtirolari va muhabbatiga berilishi tufayli, farzandlariga yetarlicha e'tibor bera olmaydi.

Annaning romandagi o'rni:

Jamiyatning tanqidi: Anna obrazi orqali Tolstoy o'sha davr jamiyatining ikkiyuzlamachiligini, ayollarga bo'lgan adolatsiz munosabatini va nikoh institutidagi muammolarni tanqid qiladi. U jamiyat o'ziga o'zi qo'ygan axloqiy me'yorlarga qanchalik zid borayotganligini ko'rsatadi.

Muhabbatning fojiasi: Annaning muhabbati uning hayotida quvonch emas, balki fojia keltiradi. U o'z muhabbatini oxirigacha himoya qiladi, lekin bu uning o'zini o'zi yo'q qilishiga olib keladi. Romanda muhabbat o'zida ham quvonch, ham fojia ekanligi ko'rsatiladi.

Ayolning ichki dunyosining aks etishi: Anna obrazi orqali Tolstoy ayolning ichki dunyosini, uning azob va iztiroblarini, yashirin kechinmalarini mohirona tasvirlaydi. Bu o'quvchilarga ayol qalbining murakkabligini tushunishga yordam beradi.

Erkinlik uchun kurash: Anna o'z hayotida mustaqil qarorlar qabul qilishga va o'z istaklarini amalga oshirishga urinadi. Ammo, jamiyat bosimi va o'z ehtirolariga berilishi uning erkinlikka bo'lgan intilishini fojiviy yakunga olib keladi.

Xulosa qilib aytganda, Anna Karenina adabiyotdagi eng murakkab va o'ziga xos ayol obrazlaridan biridir. U o'zining ehtirolari, ichki kurashlari va jamiyatning bosimi ostida ezilgan, oxir-oqibat o'zini o'zi yo'q qilgan ayolning timsoli hisoblanadi. Uning fojiasi, nafaqat o'sha davr jamiyatining, balki inson tabiatining ham murakkabligini aks ettiradi. Sharlotta Brontening "Jeyn Eyr" va Lev Tolstoyning "Anna Karenina" asarlarida ayollarning maqomi o'sha davrdagi jamiyatning muhim ijtimoiy muammolarini aks ettiradi. Ushbu asarlarda ayollar o'ziga xos va

qiyin vaziyatlarda tasvirlanadi va bu ularning o'sha davrda jamiyatda tutgan o'rnini ko'rsatib beradi. Anna Karenina adabiyotdagi eng murakkab va o'ziga xos ayol obrazlaridan biridir. U o'zining ehtirolari, ichki kurashlari va jamiyatning bosimi ostida ezilgan, oxir-oqibat o'zini o'zi yo'q qilgan ayolning timsoli hisoblanadi. Uning fojiasi, nafaqat o'sha davr jamiyatining, balki inson tabiatining ham murakkabligini aks ettiradi.

References:

1. Fish, S. E. (2003). Surprised by sin: The reader in Paradise lost. Harvard University Press.
2. Toshkinboev, S., & Oh, S. (2024). CULTURAL FACTORS INFLUENCING KOREAN EFL LEARNERS'MOTIVATION AND ACHIEVEMENT. International Journal Of Literature And Languages, 4(11), 60-64.
3. Kerrigan, W. (1993). John Milton: The major works. Oxford University Press.
4. Lewalski, B. K. (2003). The life of John Milton: A critical biography. Blackwell Publishing.
5. Khalilova, S. (2023). TIME AND SPACE IN THE PHILOSOPHY OF IBN SINA: OBJECTIVITY AND CONNECTION WITH MATTER. American Journal of Research in Humanities and Social Sciences, 16, 93-98.
6. Khalilova, S. (2023). THE VALUE OF THE HERITAGE OF ABU ALI IBN SINA IN THE DEVELOPMENT OF YOUTH EDUCATION. American Journal of Research in Humanities and Social Sciences, 14, 146-151.